

(транслитерированные). Обращено внимание на законодательное регулирование использования иноязычных средств в эргонимии.

Ключевые слова: эргонимия, иноязычные средства, эргоним иноязычного происхождения, графическая репрезентация, транслитерация, законодательное регулирование.

Horozhanov Yu. Yu. Operation of Foreign-Language Resources in Ergonomikon of Lutsk City This article examines ergonems in the communicative space of Lutsk. Justified terminological apparatus, classified ergonems terms of the functioning of major trends in the foreign-language resources for naming objects of city infrastructure. Analyzed various graphical representation of Lutsk's ergonems. Considered graphic design items of the source language (non-transliterated) and by means of Ukrainian language (transliterated). Drew attention to the legislative regulation of the use of means in foreign language ergonems .

Keywords: ergonems, foreign language tools, graphical representation, transliteration, legislative regulation.

Адреса для листування: rq1000@ukr.net

УДК 811.161.2'271.14:070.48

Владислава Жорняк – репортер Волинського інформаційного порталу

Мовні помилки в суспільно-політичній періодиці (на матеріалі українських партійних газет)

У статті систематизовано різноманітні мовні помилки в текстах українських друкованих суспільно-політичних видань. Фактичний матеріал відібрано шляхом лінгвістичного аналізу газет чотирьох політичних сил – однойменних видань Об'єднаної опозиції «Батьківщина», партії «УДАР» та ВО «Свобода» і газети Партії регіонів «Волинь регіон». Запропоновано шляхи усунення помилок. Простежено частотність аномативів кожного типу, окреслено ступінь їх лінгворизику у процесі редагування. Установлено, що найвищу частотність у текстах партійних газет мають пунктуаційні та лексичні помилки. Дотримання сформульованих рекомендацій працівниками редакційних колективів підвищить рівень мовної культури видань.

Ключові слова: мовна норма, мовна помилка (анорматив), синтаксична помилка, пунктуаційна помилка, орфографічна помилка, лексична помилка.

Постановка наукової проблеми та її значення. Один із найефективніших методів інформування людей про діяльність певної організації – публікації у ЗМІ. У зв'язку з цим громадські об'єднання та політичні партії намагаються створювати власні газети. Видання такої періодици особливо активізується в передвиборчий період. У змаганнях за прихильність електорату практично кожна політична сила створює власну газету, де висвітлює свою діяльність та критикує опонентів.

У сучасних реаліях, коли в Україні чи не найгостріше стоїть проблема рівня мовної культури, суспільно-політична преса повинна демонструвати приклад якісного мовного наповнення. Політичні сили, що позиціонують себе як захисники державності і мови зокрема, мали б турбуватися про дотримання мовних норм у своїй газеті. Проте на шпальтах агітаційної періодици безліч помилок. Отже, проблема вдосконалення процесу редагування та підвищення рівня мовної культури таких видань надзвичайно актуальна.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. До проблеми помилок у журналістських текстах зверталось багато дослідників. Різноманітні мовні аномативи на матеріалі друкованих ЗМІ вивчали Т. Г. Бондаренко [1], А. О. Капелюшний [2; 3] та ін. Дослідники запропонували системні описи феномена помилки, простежили типологічні ознаки ненормативних одиниць, з'ясували причини виникнення помилок різних типів тощо.

Мета і завдання статті. Метою роботи передбачено систематизувати різноманітні мовні помилки в текстах суспільно-політичних видань та окреслити ступінь їхнього лінгворизику у процесі редагування. Для реалізації поставленої мети виконано такі завдання: здійснити лінгвоаналіз матеріалів партійних газет із метою виявлення мовних помилок; систематизувати виявлені

анормативи; простежити частотність різних видів помилок; окреслити помилконебезпечні місця, що потребують особливої уваги редактора.

Для вирішення поставлених завдань відібрано фактичний матеріал шляхом лінгвістичного аналізу газет чотирьох політичних сил – однойменних видань Об'єднаної опозиції «Батьківщина», партії «УДАР» та ВО «Свобода» і газети Партії регіонів «Волинь регіон» (при посиланнях на ці видання використано умовні скорочення відповідно ООБ, У, С, ВР).

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Серед виявлених на шпальтах видань помилок чимало орфографічних. Автори текстів замінюють букву *t* на *z*: *з-за грат* (ООБ, 28.09.12), *за гратами* (ООБ, 28.09.12), пишуть окремо слова, які варто писати разом: *Не зважаючи* на абсурдність (У, № 5). Велика кількість анормативів виникла внаслідок ігнорування правил уживання великої літери в назвах найвищих державних посад та установ, як-от: *адміністрація президента* (ООБ, 28.09.12), *під ноги президенту* (ООБ, 28.09.12), *президент не обирався* (ООБ, 28.09.12), *президента Віктора Януковича* (ООБ, 28.09.12), *президент обмовився* (С, № 168), *ляп президента України* (С, № 168), *прем'єр-міністра* (С, № 168). Подекуди автори невмотивовано вживають зайву велику літеру: *Владна «Сім'я» Януковича* (ООБ, 28.09.12).

У матеріалах аналізованих газет виявлено багато лексичних анормативів. Серед них простежено семантично модифіковані лексеми – слова, що втратили свою семантику і набули властивостей, що нормативно їм не притаманні [1, с. 14]. У текстах бачимо такі помилки: *страшні плани опанування* (правильно – *захоплення, окупації*) України (ООБ, 28.09.12), *кінчилося* (правильно – *зникло*) село (ООБ, 28.09.12), *сильні* (правильно – *рішучі*) публічні дії (ООБ, 28.09.12), *формувати першочерговість* (правильно – *план*) розв'язання проблем (ООБ, 28.09.12), *різанина* (правильно – *різьба*) по дереву (ООБ, 28.09.12).

У текстах представлено плеоназми – надлишкові слова, що структурно обтяжують фразу і можуть бути кваліфіковані як семантично порожні [1, с. 15]: *нахабно й безпардонно* (ООБ, 28.09.12), *самоповагою та розумінням свого гідного місця у світі* (ООБ, 28.09.12), *правлячих диктаторів* (ООБ, 28.09.12), *прозорого і чесного судового процесу* (ООБ, 28.09.12), *неправда вигадок* (ООБ, 28.09.12), *одна й та ж сама* (С, № 168), *питання або проблему* (ВР, № 36), *набагато більш відчутно* (ВР, № 36).

Окрім того, на шпальтах видань простежено випадки недоречного вживання синонімів, коли ігнорують відмінності в їх значеннях. Наприклад, слово *взірець* у випадках *партія європейського взірця* (У, № 5), *взірці агітпродукції* (С, № 168) варто замінити на лексему *зразок*; замість іменника *громадяни* в конструкціях *громадяни з різних куточків Волині* (ВР, № 36), *громадяни з Горохівського району* (ВР, № 36) потрібно вживати слово *люди*. Лексему *мешканців* у випадках *мешканців міста* (У, № 5), *у Павлограді місцеві мешканці* (У, № 5), *мешканцям округу* (С, № 168) треба замінити на синонім *жителі*.

В аналізованих текстах часті росіянізми. Скажімо, слово *ухвалити* журналісти замінюють на *прийняти*: *Верховна Рада прийняла рішення* (ВР, № 36), *фонд прийняв рішення* (ВР, № 36). Суперечить нормі вживання слова *слід* у випадках *слід продовжити* (ООБ, 28.09.12), *слід замислитися* (ООБ, 28.09.12), *слід готуватися* (У, № 5), де варто використати слова *треба, потрібно, варто*. Приклади росіянізмів можна продовжити: *без коливань* (правильно – *вагань*) (ООБ, 28.09.12), *так же* (правильно – *так само*) *й народ* (ООБ, 28.09.12), *відізвати* (правильно – *відкликати*) *законопроект* (С, № 168), *на даний* (правильно – *цей*) *момент* (ООБ, 28.09.12), *діюча* (правильно – *чинна*) *влада* (ООБ, 28.09.12), *завідомо* (правильно – *завчасу, заздалегідь*) (ВР, № 36).

На сторінках видань велику частотність мають синтаксичні анормативи. Простежено, наприклад, помилкове вживання прийменника *по*: *з 1 січня 2008 по* (правильно – *до*) *1 січня 2010* (ООБ, 28.09.12), *здійснюються по методології* (правильно – *за методологією*) (ООБ, 28.09.12), *по розбитих дорогах* (правильно – *розбитими дорогами*) (У, № 5), *висуванець по 177-му виборчому округу* (правильно – *у 177-му виборчому окрузі*) (С, № 168), *розносили по будинках і квартирах* (правильно – *у будинки і квартири*) (С, № 168), *роботи по встановленню* (правильно – *з встановлення*) (ВР, № 36), *заборгованостей по заробітній платі* (правильно – *із заробітної плати*) (ВР, № 36).

Автори матеріалів у реченнях зі складеними іменними присудками зловживають зв'язкою *є*, яку в більшості випадків варто опускати: *завданням опозиції є донесення до народу простої істини*

(ООБ, 28.09.12); одним з методів є підтримка (ООБ, 28.09.12); не є популярною (У, № 5), учні є кандидатами (У, № 5).

Синтаксичну помилку допущено й у складнопідрядному реченні *Перелік* питань, з якими зверталися громадяни *різні* (ВР, № 36): у головній частині прикметник-предикат *різні* не узгоджено в роді та числі з означуваним іменником-підметом *перелік* (у реченні наявна ще й пунктуаційна помилка: кінець підрядної частини не позначено комою).

Невідповідність займенникового еквівалента головного речення замінюваному ним іменникові в підрядній частині простежено у випадку *Коли команда Віктора Януковича прийшла до влади, вони вважали, що економіка країни знаходиться у хорошому стані* (ВР, № 36).

Найбільшу частотність у журналістських текстах мають пунктуаційні анормативи. Очевидно, для підсилення емоційності викладу чи логічного виділення фрази автори не завжди вмотивовано використовують тире: *Щоб потім – у десятки разів дорожче – перепродати її закордонним власникам* (ООБ, 28.09.12); *Україні – слабкі та безпорадні* (ООБ, 28.09.12); *Роздавали «преміальні» в Кашитановому сквері на вулиці Радянській – лише тим, хто був одягнений у футболку з написом «75 років Миколаївській області»* (С, № 168); *При цьому вартість проїзду в «Hyundai» – цюнайменше удвічі вища, ніж у скасованих поїздах* (С, № 168). У деяких випадках замість тире доречна кома: *Коли на світових ринках не купляли ні нашого металу, ні хімічної продукції, – саме продовольче зерно принесло до державного бюджету 12 мільярдів доларів* (ООБ, 28.09.12); *Хто не захоче – того змусять* (ООБ, 28.09.12); *Якщо і почув, – йому байдуже* (ООБ, 28.09.12); *Якщо легалізація капіталів не буде здійснена вчасно – майно і права власності підприємств, зареєстрованих у податкових «чорних дірах», перейдуть до держави* (С, № 168); *Давайте подивимось – які це порушення* (ВР, № 36); *Інакше виживатимеш, як за первіснообщинного ладу – натуральним господарством* (ООБ, 28.09.12); *Як опісля з'ясували кореспонденти видання «НікВесті» – заманили молодь на таку акцію банально – грішми* (С, № 168).

Частина пунктуаційних помилок ілюструє незнання правил застосування двокрапки. Анормативними можна вважати випадки заміни її тире: *Зараз позиція демократичного світу чітко сформована – наступні парламентські вибори, які відбуватимуться в Україні в жовтні, мусять стати ключовим випробуванням для української влади на відданість демократичним європейським цінностям* (ООБ, 28.09.12); *Моя країна зараз балансує на лезі бритви – або вона повернеться до цінностей об'єднаної Європи, або забетонує регіональний авторитаризм пострадянського простору* (ООБ, 28.09.12); *Я завжди радо спілкуюся з молоддю – прагну донести, що треба робити, аби досягти успіху й перемагати* (У, № 5); так само комою: *Я була шокована, вперше проти мене застосували фізичну силу* (У, № 5); *Тому ми переконані, якщо є факти тиску та шантажу влади, про це повинні знати й говорити усі* (У, № 5).

На шпальтах видань часті випадки неправильного пунктуаційного оформлення речень зі вставними словами та конструкціями: *Хоча за словами керівника приймальні Валентини Петрової громадян які звернуться зі своїми питаннями буде значно більше* (ВР, № 36); *За словами Олександра Башкаленка прийом громадян – це завжди дуже відповідальна справа* (ВР, № 36); *Але за словами Катерини Ващук другорядних питань не буває* (ВР, № 36); *Для цього на думку депутата потрібно видобувати 110 мільйонів тонн вугілля в рік* (ВР, № 36); *Шанс для України, можливо останній* (ООБ, 28.09.12). Натомість часто комами відокремлено ті елементи, які вставними не бувають: *Бюджет має фінансувати зайнятість, передусім, молоді на селі* (ООБ, 28.09.12); *Розмір прожиткового мінімуму та пов'язані з ним соцвиплати, а також, деякі види державної допомоги* (ВР, № 36); *Але, набагато більш відчутно позначаються жовтневі зміни на сімейному бюджеті тих, хто чекає поповнення в сімействі* (ВР, № 36); *Окремі питання можна вирішити прямо на місці, адже, у людей є всі необхідні для цього документи* (ВР, № 36); *Це плюс нам, адже, означає, що люди вірять у те, що їхня проблема буде вирішена* (ВР, № 36); *Тому, ми вирішили в доповнення програми бюджетних дотацій на збереження і утримання ВРХ запропонувати населенню додаткову програму компенсації при продажі великої рогатої худоби* (ВР, № 36); *Міністр, також, зазначив, що таким чином держава врахувала інтереси сільгоспвиробника* (ВР, № 36); *Також, Сергій Тігішко висловив надію на якнайшвидше підписання Президентом закону про адміністративні послуги* (ВР, № 36); *Чинивник, також, повідомив, що Міністерство соціальної політики завершує реалізацію спільного зі Світовим банком проекту* (ВР,

№ 36); *Тому, всі теплові електростанції, які працюють на газі, будуть переведені на вугілля* (ВР, № 36); *Тому, все робиться для того, щоб у гірників була стабільна, хороша заробітна плата* (ВР, № 36).

Простежено випадки неправильного пунктуаційного оформлення підрядних частин складнопідрядного речення. Кома, як правило, відсутня в кінці підрядної частини: *Перелік титань, з якими зверталися громадяни різні* (ВР, № 36); *Кожен з тих, хто звернувся отримає вичерпну відповідь* (ВР, № 36); рідше підрядну частину зовсім не виокремлено: *А те що багато людей – це не проблема* (ВР, № 36).

Іноді без відокремлення залишено дієприслівникові звороти: *Базуючись на міжнародному та національному законодавстві демократичних країн треба розпочати арештовувати та конфіскувати власність і здобути злочинним шляхом фінансові ресурси диктаторів та їх оточення* (ООБ, 28.09.12); *Очевидно, що намагаючись залякати опозиційних журналістів, чинний режим «мавує» Росію та Казахстан* (С, № 168); *Часом люди йдуть вже завідомо налаштувавши себе на те, що нічого зроблено не буде* (ВР, № 36).

Помилки в пунктуаційному оформленні речень із прикладками виявлено в таких випадках: *Міністра економіки опозиційного уряду свободівця Олександра Бондаря* (С, № 168), *кандидат у народні депутати син прем'єр-міністра Миколи Азарова Олексій* (С, № 168), *єдиного кандидата від об'єднаних сил опозиції по округу № 215 свободівця Андрія Ілленка* (С, № 168).

Висновки. 36,7 % аналізованих помилок простежено на сторінках видання «Об'єднана опозиція «Батьківщина»», 33,7 % – у матеріалах газети «Волинь регіон». Частка помилок у виданнях «УДАР» та «Свобода» порівняно невелика – 11,2 % та 18,4 % відповідно.

Серед описаних анормативів перше місце за частотністю посідають пунктуаційні (43,75 %), друге – лексичні (30,21 %). Кількість орфографічних (12,5 %) та синтаксичних помилок (13,54 %) відносно невелика.

Виявлено такі види помилок, які характерні для всіх матеріалів певного видання. Скажімо, в текстах газети «Волинь регіон» бачимо неправильне оформлення вставних елементів і виділення комами слів, що не бувають вставними; у матеріалах видання «Свобода» часті випадки неправильного оформлення прикладок тощо.

Членам редакційних колективів аналізованих видань варто було б звернути більше уваги на якість мовного оформлення матеріалів.

Література

1. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.08 / Т. Г. Бондаренко. – К. : Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2003. – 18 с.
2. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2009. – 432 с.
3. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2009. – 68 с.

Жорняк В. І. Языковые ошибки в общественно-политической периодике (на материале украинских партийных газет). В статье систематизированы различные языковые ошибки в текстах украинских печатных общественно-политических изданий. Фактический материал отобран путем лингвистического анализа газет четырех политических сил – одноименных изданий Объединенной оппозиции «Батьківщина», партии «УДАР» и ВО «Свобода» и газеты Партии регионов «Волинь регион». Предложены пути устранения ошибок. Прослеживается частотность анормативов каждого типа, определена степень их лингвориска в процессе редактирования. Установлено, что наивысшую частотность в текстах партийных газет имеют пунктуационные и лексические ошибки. Соблюдение сформулированных рекомендаций работниками редакционных коллективов повысит уровень речевой культуры изданий.

Ключевые слова: языковая норма, языковая ошибка (анорматив), синтаксическая ошибка, пунктуационная ошибка, орфографическая ошибка, лексическая ошибка.

Zhornyak V. I. Linguistic Mistakes in Socio-Political Periodicals (Based on the Materials of the Ukrainian Parties' Newspapers). The article systematises the linguistic mistakes of different types that occur in the texts of socio-political publications. The factual material was selected by way of linguistic analysis of the newspapers of the

four political parties – the homonymous publications of the United Opposition: «Batkivshchyna», party «Udar», «Svoboda» and the newspaper of the Party of Regions «Volyn Region». The authors suggested the ways of eliminating the mistakes. They monitored the frequency of the anormatives of each type and outlined the degree of the lingvo-risk in the process of editing. It was determined that the punctuation and lexicological mistakes have the highest frequency in the texts of the political parties' newspapers. By adhering to the formulated recommendations, the employees of the editorial staff will raise the level of the linguistic culture of the publications.

Keywords: linguistic norms, linguistic mistake (abnormity), syntactic mistake, punctuation mistake, orthographic mistake, lexical mistake.

Адреса для листування: magiana@rambler.ru

УДК 007:304:070+7.049.2

Ольга Михайлюта - аспірант кафедри історії журналістики
Інституту журналістики Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Розважальний компонент інформаційно-аналітичного журналу «Корреспондент»: карикатури

У статті аналізуються сатиричні карикатури, вміщені в українському інформаційно-аналітичному журналі «Корреспондент». Жанр сатиричної публіцистики – карикатура – у сучасній науці про соціальні комунікації мало вивчений, тому в статті зосереджена увага на цьому виді зображень у пресі. Карикатура займає особливе місце серед засобів привернення уваги, здійснення комунікації між редакцією, автором і аудиторією. Досліджується проблематика карикатур, визначаються її види. Автор наукової статті стверджує, що карикатура є не лише аналітичною складовою контенту журналу, а й розважальним компонентом видання, оскільки, крім аналітичної функції, карикатура виконує й розважальну функцію. Переглядаючи сатиричне зображення, читач має можливість змінити емоційний стан у позитивний бік, посміятися із кумедного образу, відволіктись.

Ключові слова: карикатура, інформаційно-аналітичний журнал, розважальний компонент.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз контенту сучасних журналів є актуальним завданням дослідників мас-медіа. Зокрема, мало опрацьованим залишається розважальний компонент універсальних (за змістом і цільовою адресністю) тижневиків. Оскільки журнал «Корреспондент» визначається як інформаційно-аналітичний, то науковці зосереджують увагу на аналітиці журналу, авторській позиції у статтях. Ми акцентуємо на розважальному компоненті видання, яке стабільно присутнє у номерах.

Об'єктом дослідження є розважальний компонент журналу «Корреспондент». Предметом дослідження є карикатура у журналі «Корреспондент», що розміщена в постійних рубриках.

Мета статті: з'ясувати види й проблематику карикатур, їхнє призначення у структурі інформаційно-аналітичного періодичного видання.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Журналістикознавці радянського періоду, наприклад, Д. Григораш розглядає карикатуру як засіб політичної агітації. Нині російськими фахівцями А. Айнутдиновим, Є. Артемовою, Т. Васильченко напрацьовані наукові розвідки на тему історії та видів карикатури. Дослідники вивчають з різних позицій карикатуру – як частину креалізованого тексту (тексту, що складається з вербальної і невербальної частини), досліджують мистецтво сучасної карикатури, карикатуру, як жанр політичного дискурсу.

Українські дослідники поки ще освоюють дослідження цього виду невербальної комунікації у друкованих виданнях.

Частково вивчали карикатуру в контексті жанрів публіцистики В. Здоровега, Ю. Ярмиш, Р. Радчик [4], функціональні та стилістичні особливості жанру політичної карикатури аналізувала дослідниця Харківського університету ім. В. Каразіна К. Ковінько, дослідженням історії функціонування сатиричних жанрів минулого століття займалась І. Бондаренко (Запорізький